

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

XIII. Bonziorum doctiſimum, certamine cora[m] Rege inito, vincit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

nam omnium mortalium, humanorum
 cadauerum voratorem, per ludibriū ap-
 pellantes. Deinde in ipsum comitesque
 eius iactare minas, pericula intendere,
 nisi incepto desisterent. Infensaque illo-
 rum ira rabiesque eò demum erupit, ut
 consilia agitarēt Francisci Lusitanorum-
 que, per tumultum ex composito excita-
 tum, in foro interficiendi. Nec fallebant
 hæc Franciscum Lusitanosque. Sed ille
 maximum Dei donum ducebat, quod
 hostes minabantur; id modo cauens, ne
 improuidè præcipites ad iram animos
 incitaret: hi verò Regis præsidio testi, in-
 anes vesanorum hominum minas & in-
 fidias contemnebant. Ergo Bonziji, post-
 equam vis non procedit, aliò consilia
 vertunt.

CAPVT XIII.

*Bonziorum doctissimum, certamine
 coram Rege inito, vincit.*

BONZIVS erat Ficarondonus nomi-
 ne, vnus inter omnes doctrinæ fama
 maximè inclytus: quippe xxx. ipsos an-
 nos in celeberrimo Iaponiæ Gymnasio
 interiores & reconditas ipsorum literas
 docuerat. Is cœnobio tum præerat Bon-

Q. 30 zio

ziorum, ab eo millia passuum fermè XL.
 Hunc igitur Bungenfes Bonziz ad certa-
 men cum Francisco ineundum haud sa-
 nè ægrè perpulerunt, ratū sibi pulchrum
 fore, si (quod proclive videbatur) coram
 Rege vicisset peregrinum Sacerdotem, à
 quo cæteros Bonzios victos esse consta-
 ret. Confestim igitur, sex septemue do-
 ctissimis viris comitantibus, in urbē Re-
 giā aduolat. Peropportunè eo ipso tem-
 pore Xauerius Lusitaniq̃ue Regem adie-
 rant, vt eum valere iuberent, postero die
 vela facturi. Dum grates pro se quisque
 agentes comineatū petunt, repente nun-
 ciatur Regi, Ficarondonum adesse cum
 lecta Bonziorum manu. Haūd sanè læ-
 tus (quod ex vultu notari poterat) is nū-
 cius Regi fuit, verito ne Frāciscus ipsaq̃
 veritas doctrinæ abundantia obrueren-
 tur. Ergo vt Regem consilij ambiguū vi-
 dit Xauerius; causæ bonitate fretus, orare
 institit, vt Ficarondonum illum, columen
 Bonziæ nationis, introduci iuberet; satis
 fidens, vt magna sit vis doctrinæ, maio-
 rem tamen esse veritatis. Itaque tandem,
 annuente Rege, intromittitur Bonzius.
 Qui post vsitata venerationis officia, ro-
 ganti Regi quorsum veniret, respondit,
 nempe vt Sacerdotem ex alio orbe pere-
 grinum viseret, exploraturus quid tan-

dem hominis foret, quidūe afferret no-
 ui ex nouo Orbe terrarum. Hæc tantâ *Bonzij stio-*
 confidentiâ arrogantiaque intonuit, vt *perbia.*
 facile eum superbissimi Dæmonis mini-
 strum esse sentires. Mox defixo in Xaue-
 rium, à quo comiter salutabatur; oculo-
 rum obtutu, perfunctusque salutationis
 officijs, (horum Bonzij admodum sunt
 liberales) supercilio plusquam Bonzia-
 no scitatur ex eo, an ipsum norit: negante
 illo, quippe qui nunquam antea eum vi-
 didisset; conuersus ad comites; Apparet,
 inquit, nihil nobis negocij futurum cum
 isto, qui Ficarondonum de facie non no-
 rit. Exin Franciscum intuens, Tenésne
 memoriâ, inquit, quas mihi merces Fi-
 noramæ vendideris? negabat ille habere
 se quod responderet de eo quod penitus
 non intelligeret: neque enim vnquam
 mercium institorem fuisse, nec Finora-
 mam vidisse, nec antea cum eo locutum.
 proinde quî conuenire, vt ei Finora-
 mæ vendiderit merces? Bonzius liqui-
 dò affirmabat, planè id factum esse:
 illumque, nisi obliuiosus esset, vtique
 meminisse oportere. Quocirca roga-
 uiteum Xauerius, vt, quoniam se me-
 moria deficeret, ipse suggereret. Tum
 verò ille sanè fidenter, ac vultu insitam
 superbiam præferens, Redi mecum in

*Bonziorū
 deliramē-
 ta Pytha-
 gorica de
 migratio-
 ne animo-
 rum.*

memoriam, inquit: millesimus & quingentesimus annus est, cum tu mihi centum numero rudis serici saccos Finoramæ vendidisti: quibus ego distrahendis lucri plurimum feci. Hic Xaverius seuerè pariter & comiter eum intuens, scitari, quot annos esset natus: cumque ille unum & quinquaginta respondisset, urgere Franciscus institit, qui tandem abhinc millesimo & quingentesimo anno mercator esse potuerit, qui ante alterum & quinquagesimum annum genitus non esset? nisi fortetum, cum mercaturam exerceret, natus non erat. Iam constare inter vos audio, inquit Xaverius, Iaponiam regionem sexcentesimo ab hinc anno incolam coeptam: qui igitur conuenit, ut ante mille & quingentos annos Finoramæ, quæ illis temporibus mera solitudo erat, exercueris mercaturam? At vide, inquit Bonzius, quâto notiora sint nobis præterita, quàm vobis præsentia. Scito igitur (quoniam adhuc nescis) nullum mundi humanique generis principium fuisse, nullum item extremum fore. Itaque hominum animi, quippe immortales, in alia ex alijs deinceps migrant corpora tum marium tum feminarum, pro Lunæ cum Sole astrorumque coniunctione, quæ tenera corporum membra fingit, formatque. Proinde

men-

mentes, quæ valent memoriâ (cuiusmo-
 di mea est) facillè reminiscuntur omnia,
 quæcunque in vita gesserint, cùm alia
 corpora animarent; obliuioſæ autè, qua-
 lem apparet esse tuam, non item. Haud
 sanè difficile fuit Xauerio, Philosophorū
 Theologorumque disciplinis exulto,
 ista Pythagoræorum Platoniorumque
 somnia firmis refellere argumentis. O-
 mnia igitur primū ostendit, mundum
 æternum non esse, sed à certo tempore
 conditum: quippe cùm nec per se ipsum
 extiterit, nec conditori æqualis & coæ-
 uis esse potuerit. Conditum autem, &
 hominibus cæterisque animantibus instru-
 ctum, ab omnium rerum parente & au-
 ctore Deo. Id cùm pluribus ostendisset,
 procliuè ei fuit ostendere, animos quo-
 que hominum principium habere; nec
 ante corpora, quorum formæ sint, exti-
 tisse: sed corporibus à Deo ingeneratos,
 ministerio sensuum corporumque; vti ad-
 capessendas disciplinas. Quem enim ad-
 eò cæcum esse, quin videat, animos nec
 volentes cum tãti boni iactura damnoque;
 noua ac mortalia corpora subituros, &
 inuitos in custodias corporum ærumna-
 rumque; societate se daturus? Quid quòd
 ratio ipsa conuincat, apud æquissimum
 hominum Iudicem Deum pro meritis
 æter-

*Pythago-
 rica com-
 menta re-
 darguit.*

Qs

æter-

æterna vel præmia vel supplicia mortali-
 bus vita functis constituta: vtique cum
 ea viuis non persolui satis appareat. Hæc
 Franciscus euidentibus rationibus, ap-
 positis similitudinibus & exemplis cum
 illustrasset; Rex quidē ac Proceres illi as-
 sentiebantur, illa planè consentanea esse,
 secundis acclamationibus declarantes. at
 Bonzius, etsi omnium iudicio euictus,
 tamen ab insita animo superbia pertina-
 ciaque repugnabat; ne, suo quoque iudi-
 cio conuictus, victoriam aduersario ce-
 dere videretur. Deserta itaque mundi a-
 nimorumque causa, acriter inuehi in Xa-
 uerium cœpit, qui præposteram libidi-
 nem, tanquam nefarium flagitium, acer-
 rimè accusaret. Satis quippe constare in-
 ter omnes, licere illam Iaponum legibus,
 quæ tamen homicidia, adulteria, furti-
 grauiissimè vindicent. Ad quæ Xauerius,
 cum planum fecisset, nefarium illud lu-
 xuriæ genus naturæ, rationi, propagatio-
 ni sobolis, bonis moribus vel maxime
 aduersari; respondit minimè mirandum
 esse, legum Iaponicarū latores, hoc ipso
 vitio obcæcatos, eius sceditatem non vi-
 disse; aut, si viderint, legi non coercuisse
 in alijs licentiam, quam sibi vellent esse
 communè. Cæterum, vt nulla Iaponum
 lex id vetet, certè natura legem, in animis
 homi-

hominum impressam, ipsamq; rationem
 (nisi malo vsu deprauata sit) planè veta-
 re. Maximo argumento esse, quòd in ta-
 libus maxime flagitijs tenebræ ac reces-
 sus quærantur, arbitrorumq; oculi summa
 ope fugiantur; & simul quòd maxime
 promptū sit in probris, si quid tale obiici
 possit. Iam Ficarondoni pertinacia om-
 nium iudicio conuicta cedebat verita-
 ti: ille tamen, quoniam rationes eum de-
 fecerant, infestis clamoribus proteruius
 etiam quàm peruiaciùs decertabat. Mo-
 uit arrogantissimi hominis violentia Re-
 gem pariter Satrapasq;. Itaq; vniuersi ac-
 clamare cœperunt, si bellandi causa ve-
 nisset, in Amangucianum Regnum facer-
 feret, quod tum foret in armis: ibi prælij
 copiam illi non defuturam. nam ipsis pa-
 cem & otium esse cordi. Quòd si disputan-
 di gratia accessisset; abstineret iracundiã
 pertinaciãque: imitaretur peregrinum
 Sacerdotem, quo cum disputaret: eius v-
 tiq; moderationem modestiamque in-
 disserendo, ipsi exemplo esse debere. Tum
 verò Bonzius, vt præceptis ingenio in-
 iram erat, prouectus intemperantia lin-
 guæ in maledicta Procerum Regisque,
 furere debaccharique cœpit. Ergo Rex,
 accensus irâ, confestim exturbari ho-
 minem Regia iubet, sanctè adiurans.

*Bonzius
 procax
 peruicia*

nisi sacerdotij reuerentia obstaret, ceruices eius frangi fuisse iussurum.

CAPVT XIV.

*Francisci constantia in consternatione
BonZiorum.*

HÆc tam insignis ignominia BonZiorum nomini (vt ipsi interpreta-
bantur) iniusta, seditionem eorum matura-
rauit. Itaque ex composito omnium fa-
norum valux in vrbe Regia clausæ; po-
pulus Proceresque sacris prohibiti: iam-
que res prope seditionē etiam plebis ve-
nerat; cum Rex prudenti dissimulatione
& gliscentem BonZiorum consternatio-
nem, & multitudinis motum, facile seda-
uit. Inter hæc Lusitani, quæ populi tu-
multum, quæ BonZiorū iram veriti, stre-
nuè se in portum receperant: auctores-
que fuerant Xauerio, vt ipse quoque tem-
pori cederet, seque impendenti periculo
eximeret. Cæterum ille, Catechumeno-
rum orbitatem causatus, morem eis ge-
rere abnuerat. Itaque Lusitanis Franci-
sci vicem sollicitis, ne talem virum pro-
derent barbaris, placuit Gamam ipsum
in vrbem redire, qui inde eum abstrahe-
ret prius, quam aliquid acciperet incom-
modi:

*Bungenfis
Regis pru-
dentia.*